miga leidis lahenduse, oli võõrkeelte õpetamine alg- ja keskkoolis. Algkooli ülalpidajaile jäeti vabadus otsustada, kas ja missugust võõrkeelt nende koolis õpetatakse. Keskkoolis määrab õpetatavad keeled ja nende järjekorra riigivanem. Tegelikult kujunes seisukord 1934./35. õppea-l nii, et umbes $^1/_3$ algkoolides õpetatakse võõrkeelt, enamasti inglise, teises järjekorras saksa keelt. Keskkoolides õpetatakse esimese võõrkeelena enamasti inglise, mõnes ka saksa või prantsuse keelt. Nii tuli 1934. a. koolireform teatud määral, kuigi mitte täielikult vastu neile üsna tugevaks muutunud häältele, mis nõudsid algkooli vabastamist võõrkeeltest ning keskkoolis ümberorienteerumist inglise ja prantsuse keele suunas. Mitmekesisus keelte alal tekitas aga arusaamatust ja segadust lastevanemate hulgas, mis kajastus elavalt ka ajakirjanduses.

Nii näeme, et 1934. a. koolireform tähendab üsna sügavat murrangut meie kooli- ja hariduselus, millega liitus rida aasta vahetusel ettevõetud ümberkorraldusi koolide siseelus (eksamite sisseseadmine, numbrisüsteemi täiendamine jne.). Iseseisvuse algaastate vaimustuses võetud suund ja rajatud alus osutusid liiga moodsaks, vanast liiga suuresti erinevaks, et laiad hulgad sellega täiesti oleksid saanud harjuda. Inimeste ümberkasvatamine ja ümbersuunamine näib olevat raskem, kui seda mõnikord arvatakse. 1934. a. teostatud ümberkorraldused koolielus tulid sellele kiindumusele vanasse tunduvalt vastu, ligindades meie koolikorraldust veneaegsele [1]) Miks 15 a. jooksul pealekasvanud

---

[1]) Suurt osa etendas siin ka meie tegelikult (kuigi mitte alati teoreetiliselt) ühekülgne saksa orientatsioon, Saksa kultuuri vaim oli liiga tardunud ja kivinenud selleks, et tiivustada noort rahvast uue otsingule ja loomingule. Eriti võib seda öelda Saksamaa koolikorralduse kohta.

Eesti kroonika 1934, lk. 51